

Өкінішке орай, нақты ұйымдардың қазіргі несиелік жүйесінде бұл блоктардың жұмыс атқарылуы толық көлемде ұсынылмаған, олардың кейбіреулері өздерінің мазмұндық бөлігінде тиісті дәрежеде дамымаған. Бұл әсіресе стратегиялық ішкі блокқа қатысты.

Әдебиеттер

1. Банковский менеджмент: учебник / под ред. О.И. Лаврушина. - М.: Кнорус, 2011. – 560 с. С. 374
2. Анна Видянова, 2018 г. Банки РК с самым проблемным кредитным портфелем <https://kapital.kz/ratings/>

Жагипаров Р.К., 1 курс (Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші - э.ғ.к., профессор Комекбаева Л.С.

БАНКТІҢ НЕСИЕЛІК САЯСАТЫ НЕСИЕЛІК ҚЫЗМЕТТІҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ

Банктердің экономиканы дамытуға қатысуы көбінесе экономика мен халықты несиелендірудің жағдайымен анықталады. Қазіргі уақытта Қазақстанда қаражат тартудың баламалы нарықтарының дамымауынан банктік несиелеу елдің іскерлік белсенділігі мен экономикалық өсуін жандандырудың негізгі факторы болып табылады.

Қазіргі экономикада несиелік көптеген экономикалық үрдістердің белсенді және өте маңызды тиімді "қатысушысы" болып табылады. Бұл мемлекеттерге, кәсіпорындарға, ұйымдарға және халыққа, сондай-ақ қоғамдық өнімді өндіруге және айналымға қажет. Несиелік көмегімен ресурстарды, капиталды қайта бөлу жүреді, сонымен қатар жаңа құндылықтар құрылады. Бірақ кейбір жағдайларда несиелік теріс рөл атқарады-ол тауарлардың артық өндірілуін жасырады, борышкерлердің шынайы жағдайын көрсетпейді және әлеуметтік-экономикалық қайшылықтардың шиеленісуіне ықпал етеді.

Несиелік қызмет банктердің қызметіндегі маңызды бағыт болып табылады. Банктің несиелік үрдісін тиімді ұйымдастыру деңгейі бойынша банктің бүкіл жұмысына және оны басқару сапасына бағалауды шынайы түрде анықтауға болады.

Мұның бәрі банктердің өздері үшін де, ел экономикасы үшін де несиелік үрдісінің нақты және тиімді тетігін құрудың маңыздылығының ерекше деңгейін көрсетеді. Бұл механизмді құру және қайтадан қалпына келтіруді елдің бүкіл банк секторының алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі деп санауға болады.

Несиелік қызметті жүзеге асыруды бастамас бұрын банк өзінің несиелік саясатын (қызметтің барлық басқа бағыттарына — депозиттік, пайыздық, тарифтік, техникалық, кадрлық, клиентке, бәсекелестерге қатысты және т.б.) тұжырымдауға, сондай-ақ оны нақты іс тәжірибеге енгізу тәсілдері мен құралдарын көздеуге тиіс.

Банктің несиелік саясатының рөлі келесі түйіндемелерде көрсетілуі мүмкін:

- банктің жеке несиелік саясатының болмауы немесе әлсіз (нашар ойластырылған, негізсіз) саясаттың болуы немесе оның ресми болуы онда несиелік үрдісінің жоспарлаудың болмауын, демек, Банктің сөзсіз сәтсіздігіне, әсіресе орта және ұзақ мерзімді уақытта кедергі келтіретін қызметтің осы маңызды бағытын толық басқаруды білдіреді;

- Банктің сапалы несиелік саясаты, егер оның ережелері нақты пайдаланылса, сөзсіз табысқа кепілдік бермесе де, алайда оның несиелік нарықтағы күш-жігерін саналы үйлестіруге ықпал етеді; несиелік үрдіске қатысатын бөлімшелердің қызметін қажетті "өзекпен" және ойластырылған технологиялармен қамтамасыз етеді; дұрыс емес басқарушылық шешімдер қабылдау тәуекелін айтарлықтай азайтады; банк басшылығына несиелік бөлімшені басқару сапасын бағалаудың және жалпы банкте несиелік үрдісті қоюдың маңызды белгілерін береді.

Мазмұны бойынша банктің несиелік саясаты - бұл өз мүдделерін іске асыру және тұтастай алғанда ел экономикасын дамыту мақсатында несиелік үрдісін жоғары тиімді ұйымдастыруға бағытталған қаржылық, ұйымдастырушылық, құқықтық шаралар мен іс-қимыл әдістерінің жиынтығы. Біздің ойымызша, несиелік саясаты несиелік беру мен рәсімдеуге және басқаруға жауапты банк қызметкерлері басшылыққа алатын объективті стандарттар мен параметрлерді орнатуға арналған. Ол банктің несиелік қызметінің міндеттері мен басымдықтарын, оларды жүзеге асырудың құралдары мен әдістерін, банк жұмыс істейтін нарықтың қажеттіліктерін ескере отырып, банктің кірістілігі мен тиімділігі тұрғысынан тәуекелдің жарамдылық деңгейін анықтайды. Несиелік саясат банктің

стратегиясын, оның тәуекелдерді басқару саласындағы саясатын ескере отырып әзірленеді және несиелік қызметтің негізгі бағыттарын айқындайды.

Банктің несие саясатын қалыптастыруға ішкі ғана емес, сонымен қатар сыртқы факторлар да шешуші әсер етеді деп санаймыз. Сыртқы факторлар мыналарды қамтуы керек:

- саяси және экономикалық конъюнктураның жалпы жағдайы;
- халықаралық қаржы институттарының мемлекеттің ақша-несие саясатына ықпалы;
- алықтың әл-ауқатының деңгейі;
- іскерлік белсенділіктің өңірлік ерекшелігі;
- аймақтың экономикалық әлеуеті.

Сыртқы ортадағы кез-келген өзгерістер банктің несие саясатында және сәйкесінше несие қоржынын қалыптастыруда көрініс табуы керек.

Іс жүзінде несие саясатын жүзеге асырудың әдістері әр түрлі тетіктер мен құралдар арқылы қалыптасады. Олардың қатарына: несие саясаты, несие стандарттары мен несие нұсқаулары жатқызылады.

Әдебиеттер

1. Банковский менеджмент: учебник / под ред. О.И. Лаврушина. - М.: Кнорус, 2011. – 560 с. С. 374
2. Анна Видянова, 2018 г. Банки РК с самым проблемным кредитным портфелем <https://kapital.kz/ratings/>

Исабекова А.С., Ильясова Г.К., 3 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Топшахова Г.С.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯ ЖАҒДАЙЫ

Мемлекеттік экономиканың дамуы үшін ақшалай инъекциялар қажет. Оларды өз қаражаттарынан пайдалануға болады. Алайда, Қазақстан шетелдік инвестицияларды жиі пайдаланады.

2020 жылдың екінші тоқсаны әлемдік экономика үшін жағымсыз көрсеткіштермен аяқталды. Бірақ осы жағдайлардың өзінде де Қазақстан мемлекеттік қарыздың төменгі деңгейін сақтап келеді. Елдің резервтері пандемияның салдарын жеңілдетуге көмектеседі.

2020 жылы негізгі капиталға инвестициялар соңғы 10 жылда алғаш рет төмендеді. Ірі бизнес инвестицияларының төрттен бірін қысқартты, соның арқасында шағын кәсіпкерліктің үлесі алғаш рет 50% -дан өсті. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының мәліметтері бойынша 2020 жылы Қазақстандағы негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 12,323 трлн теңгені құрады. Бұл 2019 жылғы деңгейден 223,3 млрд теңгеге аз. Осылайша, Қазақстан экономикасына инвестициялар азайды және бұл соңғы 10 жылда бірінші рет болды. 2010 жылы төмендеу 0,5% болса, қазір 3,4% құрайды. Инвестициялардың азаюына ірі бизнес жауапты болды. Ол салған инвестиция көлемі бір жыл ішінде 5,26 триллионды құрайтын 1,529 трлн теңгеге азайды: Бұл соңғы үш жылдағы ең төменгі мән. Соңғы алты жылда бұл бірінші рет инвестицияның төмендеуін байқау болып табылады. Пайыздық қатынаста бұл соңғы 12 жылдағы ең аз құлдырау - 24,9%. Ірі бизнес инвестиция салудан бас тартса, кішігірім кәсіпорындар оларды белсенді түрде көбейтіп отырды. Мысалы, орта бизнес субъектілерінің негізгі капиталға салынған инвестициясының көлемі 852,8 млрд теңгені құрады: Бұл бір жыл бұрынғыдан 36,5% артық, бұл 2009 жылдан кем емес өсім. Бұл соңғы алты жылдағы орта бизнес инвестицияларының ең үлкен көлемі, бұл негізінен төрт жылдағы инвестициялардың алғашқы өсімі - бұған дейін инвестициялар соңғы жеті жылдың алтауына түсіп кеткен. Шағын бизнес инвестициялардың одан да күшті өсуін қамтамасыз етті. 2020 жылдың соңында көрсеткіш 6,2 трлн теңгені құрады. Осылайша, шағын кәсіпкерліктің жалпыұлттық көрсеткішке қосқан үлесі алғаш рет 50% -дан жоғары болды (2019 жылы ол 40,7% құрады). Жалпы, шағын кәсіпкерліктің жалпы инвестициясы 11 жыл қатарынан өсіп келеді.

Экономикалық өсудің болжамы Ұлттық экономика министрлігінің мәліметтері бойынша, Қазақстанның жалпы ішкі өнімінің (ЖІӨ) нақты өсімі келесі жылы 2,8% құрайды. Ал 2025 жылы - қазірдің өзінде 4,6%. Экономиканың барлық салаларының оң дамуы күтілуде.

Осы жағдайларда экономиканы әртарапандырудың маңызы зор. Яғни, Қазақстанда өндірілетін өнім түрлерін кеңейту.